

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«__» «червня» 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

**Тема: «Оцінка імовірності банкрутства підприємства та шляхи його
попередження»**

Виконав(ла): Максим ОМЕЛЬЧЕНКО

Керівник: кандидат економічних наук Марина ЄВТУШЕНКО

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к. е. н. доцент Марина ЄВТУШЕНКО

другий розділ - к. е. н. доцент Марина ЄВТУШЕНКО

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри

Тетяна КОСОВА

«19» травня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти ОМЕЛЬЧЕНКА Максима Дмитровича
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Оцінка імовірності банкрутства підприємства та шляхи його попередження» затверджена наказом ректора від 20.04.2023 № 530 /ст.

2. Термін виконання роботи: з 22.05.2023 до 25.06.2023.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи підприємства, фінансова, податкова, статистична звітність підприємства.

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність оцінки імовірності банкрутства підприємства

1.2. Інформаційне забезпечення оцінки імовірності банкрутства підприємства

1.3. Фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації»

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПАТ «ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД №20 ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ

2.1. Загальна оцінка фінансового стану підприємства

2.2. Діагностика банкрутства підприємства

2.3. Шляхи попередження банкрутства підприємства в умовах ПАТ «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації»

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність оцінки імовірності банкрутства підприємства. ЛИСТ 2. Інформаційне забезпечення оцінки імовірності банкрутства підприємства. ЛИСТ 3. Фінансово-економічний паспорт підприємства. ЛИСТ 4. Загальна оцінка фінансового стану підприємства. ЛИСТ. 5. Діагностика банкрутства підприємства. ЛИСТ. 6. Шляхи попередження імовірності банкрутства підприємства.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	22.05.2023 – 28.05.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	29.05.2023 – 04.06.2023	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	05.06.2023 – 08.06.2023	
4	1. Переплетення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	09.06.2023 – 11.06.2023 12.06.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к. е. н. Марина ЄВТУШЕНКО		
РОЗДІЛ 2	к. е. н. Марина ЄВТУШЕНКО		

8. Дата видачі завдання: «19» травня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Марина ЄВТУШЕНКО
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Максим ОМЕЛЬЧЕНКО
(підпис здобувача)

ЗМІСТ

Вступ.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Сутність оцінки імовірності банкрутства підприємства	10
1.2. Інформаційне забезпечення оцінки імовірності банкрутства підприємства.....	24
1.3. Фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного товариства «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації»..	31
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПАТ «ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД №20 ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ	34
2.1. Загальна оцінка фінансового стану підприємства.....	34
2.2. Діагностика банкрутства підприємства	38
2.3. Шляхи попередження банкрутства підприємства в умовах ПАТ «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації».....	45
Висновки до розділу 2.....	48
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	59

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Оцінка імовірності банкрутства підприємства та шляхи його попередження»: 72 стор., 1 рис., 15 табл., 41 літературне джерело.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка шляхів попередження банкрутства підприємства на основі оцінки його імовірності.

Об'єкт дослідження – процес оцінки імовірності банкрутства підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів оцінки імовірності банкрутства «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації».

Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці, рисунки, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній видів економічної діяльності.

ОЦІНКА, ІМОВІРНІСТЬ, БАНКРУТСТВО, ПІДПРИЄМСТВО, ШЛЯХИ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВАТ - відкрите акціонерне товариство

ККУ - Кримінальний кодекс України

МСБО - Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

НБУ – Національний банк України

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПАТ – публічне акціонерне підприємство

ПП – приватне підприємство

ПрАТ – приватне акціонерне підприємство

СГД – суб'єкт господарської діяльності

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ВСТУП

Актуальність проблеми. Україна, яка стала на шлях ринкових реформ, не мала розробленої законодавчої бази з питань банкрутства, а традиції, що існували, практично повністю втратила. Розпад колишнього Радянського Союзу, розрив економічних зв'язків, повільні темпи конверсії військово-промислового комплексу, інфляційні процеси, безгосподарність - це призвело до зростання кількості неплатоспроможних підприємств.

Особливу роль у поглибленні кризи відіграло те, що більшість вітчизняних підприємств різних галузей енергоємності і на своєму балансі мають надзвичайно складну як виробничу, так і соціальну інфраструктуру. Виробництво виходить з досягненні великих обсягів, а чи не якості продукції; відсоток відходів досить великий, а схем їхньої переробки немає. Підприємства часто мають надлишки активів - невикористані будівлі, транспортні засоби, машини та обладнання. Крім цього, на них недостатньо автоматизовано як виробничі, так і управлінські процеси.

Про це також свідчать дані Міжнародного центру перспективних досліджень, в яких зазначено, що серед внутрішніх факторів, що обмежують збільшення виробництва, основне місце займають: дефіцит оборотних коштів, недостатні обсяги реалізації, відстала технологія, нестача кваліфікованих працівників та виробничих потужностей.

Однак, поряд з комплексом об'єктивних причин у неплатоспроможності та кризовому стані багатьох вітчизняних підприємств винна недостатня компетентність вищого керівництва самих підприємств. Серед інших засобів подолання кризового стану керівники підприємств застосовують такі: зменшення обсягів виробництва, зростання обсягів кредиторської заборгованості, заборгованості із заробітної плати, зміна виду діяльності, тимчасове припинення виробництва, зниження цін, закриття підприємства.

На нинішньому етапі слід виділити дві основні особливості кризового стану підприємств України: високу собівартість продукції та відсутність попиту

на неї, зростання обсягів кредиторської та дебіторської заборгованості, половина з яких прострочені.

На підставі викладеного тема кваліфікаційної роботи є актуальною. Актуальність теми зумовили вибір мети та завдань дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка шляхів попередження банкрутства підприємства на основі оцінки його імовірності.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки наступних **завдань**:

визначити сутність оцінки імовірності банкрутства підприємства;

систематизувати інформаційне забезпечення оцінки імовірності банкрутства підприємства;

сформувати фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації»;

виконати загальну оцінку фінансового стану підприємства;

провести діагностику банкрутства підприємства;

обґрунтувати шляхи попередження банкрутства підприємства в умовах ПАТ «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації».

Об'єкт дослідження – процес оцінки імовірності банкрутства підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів оцінки імовірності банкрутства «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації».

Методи дослідження. Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці та рисунки, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності, податкової, статистичної звітності «Дослідно-

експериментальний завод №20 Цивільної авіації».

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній видів економічної діяльності.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 72 сторінках друкованого тексту, у тому числі 15 таблиць, 1 рисунок та 1 додаток на 15 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 41 найменування і подано на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність оцінки імовірності банкрутства підприємства

У 2021 році до арбітражних судів України надійшло понад 4 000 позовів щодо банкрутства компаній. Найбільше заявлений (66,9%) надходить від державної податкової інспекції; 5,7% – від колективних підприємств; 5,0% – від акціонерних товариств; 4,8% – від державних підприємств; 4,6% - від банківських та кредитних організацій. Найбільше позовів (близько 50%) про визнання підприємства-боржника банкрутом подається проти підприємств, заснованих фізичними особами, і лише 1% проти підприємств із державною формою власності.

У обласному розрізі найбільша кількість порушених справ про банкрутство у першому півріччі 2021 року належить Київській (491 справа) та Дніпропетровській (489 справ) областям. За ними зі значним відривом слідують Харківська (206 справ) та Запорізька (185 справ) області [8, с.33].

Банкрутством є «визнана арбітражним судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як шляхом застосування ліквідаційної процедури» [1].

Слід розрізняти поняття «банкрутство» та «неспроможність». Неспроможністю слід вважати невиконання особою протягом будь-якого досить тривалого терміну своїх зобов'язань, що повсюдно трапляється в господарській практиці. Проте значить, що боржник взагалі над стані виконати свої зобов'язання. Як правило, за розумних дій боржник може вийти і кризи. Таким чином, неспроможне підприємство - це поки що повноправний учасник економічних відносин, який користується правами і свободами у діях, у розпорядженні майном тощо.

Слід також відрізняти неспроможність, що виникла у боржника внаслідок

непереборної сили (стихійне лихо, неспроможність його боржників), від неспроможності, що виникла з необережності або з вини боржника. У першому випадку неспроможність юристи називають «нешасний», тобто виникла внаслідок нещасного випадку в силу виключно зовнішніх по відношенню до боржника обставин. Вини боржника в тому, що трапилося немає, а кращий спосіб уникнути подібних неприємностей - застрахуватися від різних ризиків.

Друга можлива причина неспроможності - необережність при веденні справ. Необережністю вважатимуться: надмірні витрати боржника, як задоволення особистих потреб, і на комерційні операції (наприклад, реклами); надмірна благодійність; не використання звичайних засобів обережності, необхідні безпеки майна (відсутність охорони, страховки) та інших.

При неспроможності через необережність у веденні справ проти боржника у багатьох випадках слід порушувати справу про банкрутство, оскільки через зволікання боржник може зробити ще більші борги.

І, нарешті, при неспроможності зловмисний боржник навмисне уникає сплати боргів, хоча він може задовольнити хоча б частина пре-тензий. З метою невиконання своїх зобов'язань боржник, як правило, приховує своє майно, ухиляється від переговорів з кредиторами, бере нові заздалегідь нездійсненні зобов'язання. У цьому випадку порушення справи про банкрутство дозволить усунути боржника від розпорядження його майном, і за рахунок цього майна претензії кредиторів можуть бути задоволені хоча б частково.

Однак слід зауважити, що неплатоспроможність не завжди закінчується банкрутством, зважаючи на те, що звернення до арбітражного суду із заявою про визнання банкрутства юридичної особи є правом, а не обов'язком самого підприємства та його кредиторів. Небажання кредитора звертатися до арбітражного суду часто пов'язані з реальною можливістю втрати ринку збуту, оскільки за умов історично сформованого монополізму часто-густо підприємство - боржник є єдиним споживачем продукції кредитора.

З іншого боку неплатоспроможність може бути тимчасовим явищем для підприємства, що виникло як наслідок впливу об'єктивних причин (наприклад,

не виконання зобов'язань дебіторами), але у разі реалізації права кредитора звернення до суду із заявою даної категорії навіть тимчасова неплатоспроможність може мати летальний кінець для підприємства - боржника. Отже, підприємство-кредитор може вести конкурентну боротьбу ринок збуту.

Банкрутство може використовуватися СГД-боржником і в корисливих цілях (наприклад, для реалізації зміни форми власності підприємства через механізм приватизації; присвоєння коштів), тобто штучне створення ситуації неплатоспроможності через укладення договорів на не вигідних умовах, або проведення явно шахрайських операцій, що носить ознаки кримінальних злочинів, що відповідають статтям 148 частини 5 та 156 частині 3 Кримінального Кодексу України.

Вивчення причин виникнення стану неплатоспроможності підприємства дозволило зробити висновок, що банкрутство багатоліке і виділити такі види банкрутства (рис. 1.1):

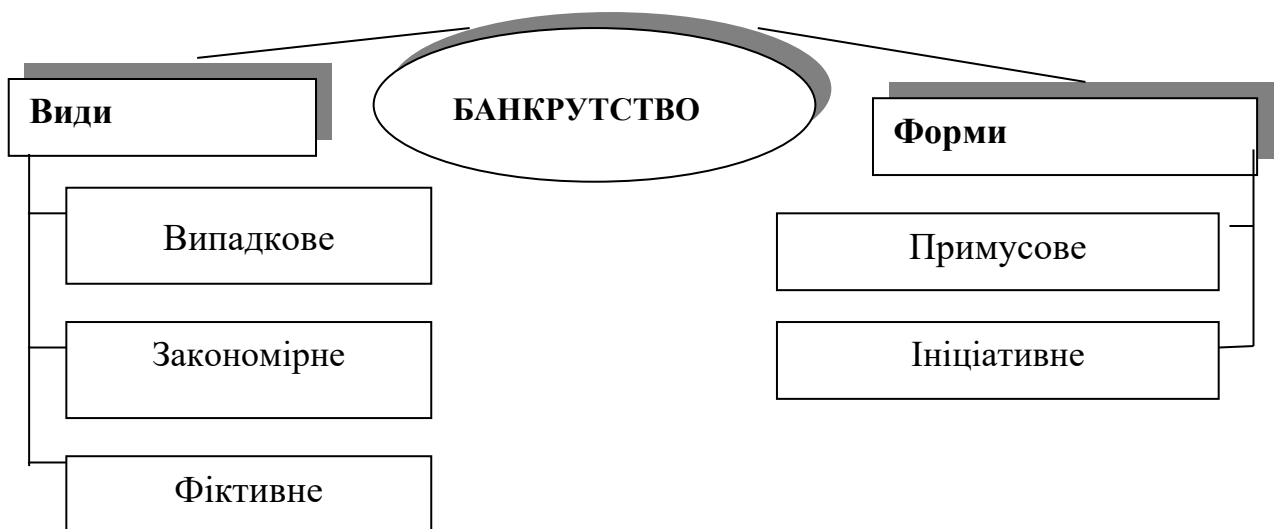

Рис. 1.1 – Класифікація банкрутства

Джерела: власна розробка

1. Закономірне банкрутство-неспроможність за сукупністю факторів, що свідчать про нездатність підприємства вести свою господарсько-фінансову діяльність. Воно характеризується зниженням обсягів виробництва; низькою

заробітною платою; скороченим робочим днем чи тижнем; безкоштовними безстроковими відпустками працівників підприємства; частою та необґрунтованою зміною постачальників, виходом на нові ринки, ризикованими закупівлями сировини та матеріалів, різкою зміною у стратегії підприємства, конфліктами у його вищому керівництві, частою зміною кадрів, порушенням певної пропорційності окремих статей бухгалтерського балансу, збільшенням заборгованості постачальниками та кредиторами, зменшенням доходів підприємства та його рентабельності, знеціненню акцій, встановленням нереальних цін на продукцію чи послуги підприємства (занадто високих чи надто низьких).

2. Випадкове банкрутство - неспроможність, що виникла через так званий несприятливий збіг обставин. Воно може виникнути через: несвоєчасність розрахунків і неплатоспроможність дебіторів, необґрунтованого ризику, незбалансованість роботи кредитних установ, управлінських помилок, різкої зміни державної зовнішньої та внутрішньої політики, загострення конкуренції, що застали підприємство в стадії непередбаченості адекватно реагувати на ситуаційні зміни.

3. Фіктивне банкрутство - неспроможність, викликана навмисними діями керівників підприємства зі створення стану неплатоспроможності. Мета може бути різною: домогтися порушення справи про банкрутство чи санацію суб'єкта, приховати незаконне використання коштів не за призначенням, у тому числі розкрадання, ліквідувати, реорганізувати чи приватизувати СГД зі зміною форми власності на нього тощо. Наприклад: заяву про фінансову неспроможність виконувати зобов'язання перед кредиторами і бюджетом може бути зроблено з метою здійснення санації підприємства шляхом продажу його майна, передачі в оренду або шляхом перетворення державного підприємства в підприємство, засноване на колективній або іншій власності. Для економіки України на сучасному етапі характерні всі три виділені види банкрутства. Відповідно до чинного законодавства банкрутство може мати такі форми: примусову (за заявою кредиторів чи прокурора); ініціативну (за заявою самого

підприємства-боржника).

Неплатоспроможність є нездатністю СГД відповідати за своїми грошовими зобов'язання після настання терміну їх погашення перед кредиторами, у тому числі перед працівниками підприємства із заробітної плати, перед державою - зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) тощо. При цьому відновлення платоспроможності СГД потребує вжиття спеціальних заходів і процедур.

Боржником визнається СГД, неспроможний розжахуватися зі своїми кредиторами протягом 90 днів після дати, визначеної договором. Після витікання зазначеного терміну боржник або кредитор може подати заяву до арбітражного суду про порушення справи про банкрутство у письмовій формі, підписану керівником підприємства або уповноваженою ним особою, або фізичною особою - СГД (його представником). У випадку порушення справи про банкрутство за заявою боржника він має одночасно подати план санації.

Якщо відповідно до рішення арбітражного суду боржник визнається банкрутом, то відкривається ліквідаційна процедура, що означає:

- припинення підприємницької діяльності банкрута закінченням виробничого циклу при можливості продажу виготовленої продукції;
- настання терміну виконання всіх грошових зобов'язань банкрута, у т.ч. зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);
- припинення нарахування за усіма видами зобов'язань банкрута неустойки (штрафу, пені), відсотків та інших економічних санкцій;
- оприлюднення відомостей про фінансовий стан банкрута, оскільки з них знімається гриф конфіденційності та/або комерційної таємниці.

До банкрутства СГД призводять фактори об'єктивного та суб'єктивного порядку. До першої групи слід віднести: воєнний стан в Україні, корупція, розрив економічних зв'язків через знаходження контрагентів на тимчасово окупованих територіях, інфляційні процеси, бурхливе економіко-соціальне середовище, робота у тіньовому сегменті економіки. До другої групи слід віднести: слабкість системи фінансового менеджменту, відсутність середньо- і

довгострокового планування; низький рівень продуктивності праці; брак кваліфікованих кадрів. На багатьох українських підприємствах уже десятиліттями не впроваджувалися нові види товарів, не здійснювалася їх модифікація, яка знизилася конкурентоспроможність. Були втрачені ринки збуту, а брак коштів на маркетингову діяльність та її нерозвиненість уповільнюють пошук нових клієнтів.

Однак, поряд з комплексом об'єктивних причин у неплатоспроможності та кризовому стані багатьох вітчизняних підприємств винна недостатня компетентність вищого керівництва самих підприємств. Так, чверть керівників підприємства не знає, які заходи потрібно проводити для подолання кризового стану, а майже 4% опитаних не збираються вдаватися до них.

Все це свідчить про те, що керівники підприємств не готові адекватно реагувати на кризу, і їм необхідні чіткі антикризові програми, які б враховували рівень кризи, її причини, особливості видів економічної діяльності тощо. На нинішньому етапі слід виділити дві основні особливості кризового стану підприємств України: високу собівартість продукції і відсутність попиту на неї, зростання обсягів кредиторської та дебіторської заборгованості, половина з яких прострочені. Це підтверджує той факт, що в Україні в 2021 році рентабельність продукції промислових підприємств знизилася приблизно в 2 рази порівняно з попереднім роком і становила 4,8%. Одночасно в 2021 році незначно зменшилася кількість збиткових підприємств - з 5516 до 4323. Однак, їх частка в загальній кількості підприємств, як і раніше, досить велика і становить 43% [8, с.32]

Ідентифікація масштабів кризового стану підприємства дозволяє визначити принциповий напрямок використання форм та методів його фінансового оздоровлення (табл.1.1). Першим етапом при відкритті справи про банкрутство є реалізація системи заходів, спрямована на фінансове оздоровлення (санацію) боржника, а також задоволення вимог його кредиторів. Форицит санації є: кредитування, реструктуризація СГД, його боргів та активів, зміни організаційно-правової та операційної структури боржника.

Діагностика стану кризи СГД та напрями виходу з нього

Імовірність банкрутства	Стан кризи	Напрями виходу
Низька	Легкий	Відновлення поточної платоспроможності
Середня	Тяжкий	Активізація внутрішніх механізмів фінансового урегулювання
Висока	Катастрофічний	Проведення фінансового оздоровлення, у разі його неефективності - ліквідація

Джерело: власна розробка

У системі антикризового управління СГД значну роль відіграють внутрішні механізми фінансового урегулювання, успішне застосування яких дозволяє знизити ризик банкрутства, позбавити СГД залежності від позикового капіталу, прискорити темпи його економічного розвитку.

У разі легкої кризи у СГД основним завданням є відновлення поточної платоспроможності для забезпечення можливості здійснення платежів за невідкладними грошовими зобов'язаннями для підтримки нормального ходу операційного процесу і попередження виникнення банкрутства.

У разі тяжкої кризи у СГД необхідно відновити фінансову стійкість. Забезпечення фінансової рівноваги знизить ризик банкрутства не лише в короткому, але і у довгостроковому періоді задля потреб майбутнього економічного розвитку, зниження вартості капіталу у використанні, зростання ринкової вартості.

Важливу роль в упередженні банкрутства підприємства відіграє фінансова стратегія, орієнтована на прискорення темпів економічного розвитку, залежно від стану внутрішнього і зовнішнього середовища до неї можуть вноситися певні корективи, з урахуванням несприятливих факторів мають змінюватися її окремі параметри. Основною метою фінансової стратегії підприємства у світлі антикризового управління є забезпечення сталого зростання його операційної діяльності при одночасному зниженні ризиків банкрутства в наступному періоді. Кожному етапу фінансового урегулювання СГД відповідають певні її внутрішні механізми, які за часовим об'ємом і змістом

поділяють на оперативні, тактичні і стратегічні (табл. 1.2), використання яких носить превентивний чи відновлювальний характер.

Таблиця 1.2

Етапи і механізми фінансового урегулювання банкрутства СГД внутрішнього характеру

Етапи	Механізми		
	Оперативний	Тактичний	Стратегічний
1. Усунення неплатоспроможності	Система заходів, що ґрунтується на використанні принципу «відсікання зайвого»		
2. Відновлення фінансової стійкості		Система заходів, спрямовану використання принципу «стиск напруги»	
3. Забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді			Система заходів, заснована на використанні моделі стійкого економічного зростання

Джерело: власна розробка

Оперативний механізм фінансового урегулювання СГД є превентивним як реакція на несприятливе внутрішнє і зовнішнє середовище. Тактичний механізм фінансового урегулювання СГД містить синтез превентивних та відновлювальних заходів. Стратегічний механізм фінансового урегулювання є виключно відновлювальним, орієнтованим на оптимізацію необхідних фінансових параметрів і цілі прискорення економічного зростання СГД.

Розглянемо докладніше зміст кожного з внутрішніх механізмів, що використовуються окремих етапах фінансового урегулювання СГД.

Вибір інструментів оперативного механізму фінансового урегулювання обумовлюється характером реальної неплатоспроможності СГД, який віддзеркалюється коефіцієнтом чистої поточної платоспроможності. На відміну від коефіцієнта поточної платоспроможності СГД, він додатково коригується на окремі статті оборотних активів і поточних фінансових зобов'язань.

Вилучається з розрахунку неліквідна частина оборотних активів (безнадійна дебіторська заборгованість; витрати майбутніх періодів; неліквідні запаси товарно-матеріальних цінностей), а також внутрішня частина поточних фінансових зобов'язань, яка може бути перенесена на період завершення фінансового урегулювання (розрахунки за нарахованими дивідендами і відсотками; з внутрішніми структурними підрозділами).

Основним змістом оперативного механізму фінансового урегулювання є забезпечення збалансування грошових активів і поточних фінансових зобов'язань СГД, що досягається різними методами в залежності від диктованих умов реального фінансового стану СГД. Мета цього етапу вважається досягнутою у разі усунення поточної неплатоспроможності СГД, коли притік коштів більше обсягу невідкладних грошових зобов'язань у поточному періоді. Тоді загроза банкрутства СГД в поточному періоді вважається ліквідованою, хоча і носить прихований характер.

Метою тактичного механізму фінансового урегулювання є досягнення точки фінансової рівноваги СГД в наступному періоді. Балансуванню підлягають джерела формування власних фінансових ресурсів СГД та всі напрямки їх використання. Побудову моделей фінансової рівноваги можна представити математично і графічно.

Стратегічний механізм фінансового урегулювання є систему заходів, вкладених у підтримку досягнутої фінансової рівноваги СГД у довгостроковому періоді. Він базується на використанні моделі сталого економічного зростання, забезпеченої основними параметрами фінансової стратегії СГД.

Параметри моделі сталого економічного зростання залежать від базових показників операційної його діяльності і фінансової стратегії СГД, кількісно і функціонально взаємопов'язаних у лівій частині рівності, протне незалежно від зазначених особливостей у правій частині рівності буде темп приросту обсягу реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг.

Якщо базові параметри фінансової стратегії СГД зберігаються в

наступному періоді, розрахунковий показник можливого приросту обсягу реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг лишатиметься оптимальним. Будь-яке відхилення від нього вимагатиме додаткового залучення фінансових ресурсів усупереч фінансової рівноваги або генерування додаткового обсягу фінансових ресурсів без дотримання їх ефективного використання в операційному процесі.

За умови зміни кон'юнктури товарного ринку СГД фактичний темп приросту обсягу реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг може істотно відрізнятись від запланованого, тоді для забезпечення фінансової рівноваги СГД в нових умовах до базових параметрів його фінансової стратегії мають бути внесені відповідні корективи в частині фінансових показників-індикаторів.

Таким чином, модель стійкого економічного зростання на основі системи розглянутих коефіцієнтів є інструментом: по-перше, оптимізації темпів розвитку обсягу операційної діяльності; по-друге, регулятором основних параметрів фінансового розвитку СГД. Вона дозволяє закріпити результати антикризового управління СГД у формі фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі економічного розвитку.

Нині в економічній теорії та на практиці існує кілька різних методичних рекомендацій з широким спектром показників, які дають можливість оцінити фінансове становище СГД. Однак ці методики розрізняються по суті кількістю аналітичних показників і способами їх групування переважно за такими напрямками: майновий стан, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність (оборотність), рентабельність, стан СГД на фондовому ринку.

Наказом Міністерства економіки України від 17 січня 2021 р. N 10 затверджено «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатежів-здатності підприємств та ознак дій щодо приховування банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства». Вони призначені для уніфікації підходів до оцінки фінансово-економічного стану СГД, виявлення ознак поточної, критичної або надкритичної їх неплатоспроможності та ознак кримінальних дій за статтями 156-2 - 156-4 ККУ в частині приховування

банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства. Зазначені рекомендації дозволяють своєчасно діагностувати незадовільну структуру балансу, вжити запобіжні заходи для упередження виникнення банкрутства підприємства.

Відповідність розрахованих, відповідно до цих Методичних рекомендацій, фінансово-економічних показників реаліям життя важлива для підприємств, органів державного управління, арбітражних керуючих, власників СГД, компаній з управління активами, інвесторів, кредиторів, експертів тощо. Розрахунки здійснюються на основі інформації фінансової звітності СГД та додаткових джерел.

Поточна неплатоспроможність означає тимчасову відсутність або недостатність коштів та високоліквідних активів у боржника для погашення поточної заборгованості перед кредиторами в конкретний момент часу. Якщо у СГД є прострочена кредиторська заборгованість, то розраховується різниця між сумою коштів, їх еквівалентів та інших високоліквідних активів, з однієї сторони, та його поточних зобов'язань, з іншої, яка визначається за формулою:

$$\text{Пп} = \sum_{i=1}^n \dot{A}_i - \text{П} \quad (1.1)$$

де - сума рядків активу балансу 1040, 1045, 1220, 1230, 1240;

П - результат IV розділу пасиву балансу (рядок 1620)

Негативний результат формули (1.1) свідчить про поточну неплатоспроможність СГД.

Якщо на початку та наприкінці трьохмісячного періоду мають місце ознаки поточної неплатоспроможності, то тоді СГД набуває статус боржника, який неспроможний виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у т. ч. щодо сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) протягом 90 днів після встановленого строку оплати.

Ознаки критичної неплатоспроможності відповідають ситуації потенційного банкрутства, коли на початок і кінець звітного кварталу мають місце ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнти покриття і

забезпечення власним оборотним капіталом наприкінці аналізованого періоду менше їх нормативних значень - 1,5 та 0,1 відповідно.

Коефіцієнт покриття визначається відношенням сум оборотних активів та поточних зобов'язань і характеризує достатність проточних активів СГД для погашення своїх боргів. Він визначається за такою формулою:

$$K_p = A : П \quad (1.2)$$

де А - результат II розділу активу балансу (рядок 1620);

П - результат IV розділу пасиву балансу (рядок 1620).

Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом характеризує його достатність для забезпечення фінансової стабільності і розраховується відношенням різниці між обсягами власного та прирівняного до нього капіталу та фактичною вартістю необоротних активів до вартості наявних у СГД оборотних активів. Він визначається за такою формулою:

$$K_z = (П - A_1) : A_2 \quad (1.3)$$

де П - результат розділу I пасиву балансу (рядок 1380)

A₁ і A₂ - підсумки I та II розділів активу балансу відповідно (рядки 1080 та 1260).

У питаннях вирішення проблем банкрутства пріоритет має віддаватися позасудовим процедурам і санації, якщо хоча би один із коефіцієнтів (покриття чи забезпечення власним оборотним капіталом) перевищує нормативне значення або протягом звітного кварталу спостерігається їх зростання.

Ознаки потенційного банкрутства боржника відсутні у разі, коли план санації забезпечує додатний вхідний потік, а коефіцієнти поточної платоспроможності і покриття перевищують нормативні за наявності тенденції зростання рентабельності, у такій ситуації платоспроможність боржника вважається поновленою.

Ознаками надкритичної неплатоспроможності є ситуація, коли коефіцієнт покриття менше 1 і СГД не отримало прибутку, тоді задоволення визнаних

арбітражним судом вимог кредиторів можливе не інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

Якщо коефіцієнт покриття менше одиниці за відсутності прибутку, то існують ознаки надкритичної неплатоспроможності, коли боржник зобов'язаний звернутися в місячний строк до арбітражного суду із заявою про заведення справи про банкрутство.

Ознаками фіктивного банкрутства є ситуація, коли у період, який передував наданню заяви до арбітражного суду про заведення справи про банкрутство, відсутні ознаки надкритичної неплатоспроможності, а саме фактичний коефіцієнт покриття перевищував одиницю при нульовій або позитивній рентабельності.

Доведенням до банкрутства вважається такий фінансовий стан боржника, коли СГД не мало ознак надкритичної неплатоспроможності напередодні виконання угод, укладених за корисливими мотивами. За зазначений злочин передбачається відповідальність згідно статті 156-4 ККУ.

Подання недостовірних відомостей про майно і капітал, фінансові результати (сукупний дохід), рух грошових коштів та зміни у капіталі можуть свідчити про ознаки приховування банкрутства.

Для упередження формування незадовільної структури балансу у прибутково працюючого СГД та здійснення запобіжних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству, необхідно проводити систематичний експрес-аналіз фінансового стану.

Ключовим є коефіцієнт Бівера, а саме: якщо протягом тривалого часу (1,5 - 2 роки) він не перевищує 0,2, така ситуація відображає критичне скорочення частини прибутку, яка спрямовується на розвиток виробництва, що в кінцевому підсумку призводить до незадовільної структури балансу, коли СГД починає накопичувати кредиторську заборгованість і його коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом стає меншим 0,1.

Розрахунок показників за кожною ознакою, що є гуртуючою, спрощує оцінку фінансового стану СГД. Перевагою цих методів є: врахування впливу

інфляції, і це особливо актуально при їх використанні для аналізу в довгостроковому аспекті. Недоліками є: потреба у розрахунку великої кількості показників, які можуть давати суперечливі оцінки стану СГД; відсутність диференціації значень показників СГД, що належать до різних галузей, організаційно-правових форм господарювання тощо; відсутність єдиного інтегрального критерію для оцінки рівня кризового стану на ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» та можливості настання банкрутства.

Цих недоліків позбавлені методики, які засновані на використанні критеріїв банкрутства СГД. До найбільш відомих з них відносять критерії Альтмана Е, Таффлера Дж, Терещенко О. Відомо, що, використовуючи ті чи інші методики оцінки, можна отримати протилежні судження про рівень кризового стану на ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» та можливість його банкрутства.

Відносна простота використання фінансових показників та критеріїв банкрутства, їх застосування не дає можливості отримати об'єктивний результат при аналізі діяльності українських підприємств. Широке розмаїття фінансових показників діяльності СГД робить актуальною проблему вибору найефективніших їх із метою прийняття обґрунтованих рішень [8, с.34].

Розрахунки з використанням критеріїв Альтмана не дали можливості виявити загрозу банкрутства, оцінивши її як мінімальну, що не відповідає ситуації, що склалася на вітчизняних СГД. Наступні три критерії дали більш об'єктивну оцінку - приблизно половині підприємств загрожує банкрутство. Найбільший інтерес становлять критерій Терещенко О.О. і методичні рекомендації [34, с.57], оскільки вони дають можливість не тільки виявити загрозу банкрутства, а й оцінити її рівень. За останніми даними практично всі вітчизняні СГД мають труднощі з платоспроможністю.

В умовах України значення кожного з коефіцієнтів значимості окремих показників повинні бути переглянуті відповідно до специфіки сформованої економічної ситуації та диференційовані з урахуванням особливостей видів економічної діяльності. Актуальність цього завдання посилюється у міру входження країни в ринок, розвитку процесів приватизації та створення

здорового конкурентного середовища.

1.2. Інформаційне забезпечення оцінки імовірності банкрутства підприємства

Методичні рекомендації визначають *неплатоспроможність* як неспроможність СГД виконати після настання встановленого терміну їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше як через відновлення платоспроможності. Кодекс України з процедур банкрутства [18] визначає неплатоспроможність боржника виконати грошові зобов'язання перед кредиторами у встановлені терміни. Наведені дефініції є схожими, а перша їх частина – тотожною. Проте перша дефініція у другій частині більш докладно конкретизує зміст зобов'язань, які не виконуються.

Світова практика виробила дві концепції інституту банкрутства боржника: перша, - неоплатність, друга – неплатоспроможність.

Концепція неоплатності застосовується в тому випадку, коли розмір зобов'язань боржника перевищує вартість його майна. Вадами концепції є: складність доказів кредитором стану неоплатності боржника через відсутність підтверджуючих документів. Отже, порушити провадження в справі про банкрутство боржника стає дуже проблематичним.

Концепція неплатоспроможності зводиться до можливості порушення справи про банкрутство при наявності факту припинення боржником платежів по зобов'язаннях. Для порушення провадження в справі про банкрутство кредитор достатньо довести факт неплатежу боржником по його зобов'язаннях, визначених у процесі провадження в справі. Перевалами концепції є: прискорення процедур банкрутства при виявленні перших ознак неплатоспроможності; реагування на фінансові труднощі СГД шляхом швидкого порушення провадження у справі про банкрутство.

Кодекс України з процедур банкрутства [18] визначає останнє як визнану господарським судом неспроможність боржника відновити свою

платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

Ключовою відмінністю дефініцій неплатоспроможності і банкрутства є те, що банкрутство є визнаною господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і далі...

У правовій системі України діє презумпція невинності як щодо фізичних осіб у кримінальному праві, так і до юридичних осіб у господарському праві. Тому застосовувати до неплатоспроможного СГД терміну «банкрут» можна тільки після винесення відповідного рішення суду.

Звертаю вашу увагу на історію питання. Перший Закон України, що унормовував діяльність неплатоспроможних суб'єктів господарювання, був прийнятий у 1992 році і мав назву «Про банкрутство». У 1999 році було прийнято його принципово нову редакцію і змінено назву «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Назва акцентує увагу на тому, що прийняття рішення про банкрутство – це крайній захід урегулювання проблеми неплатоспроможного СГД, його прийняттю мають передувати заходи з фінансової санації.

Кодекс України з процедур банкрутства складається з чотирьох книг, прикінцевих і перехідних положень.

КНИГА ПЕРША. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА, яка містить Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ. У ньому визначається зміст термінів і основних підходів.

КНИГА ДРУГА визначає правовий статус, права, обов'язки і повноваження Арбітражного Керуючого.

КНИГА ТРЕТЯ урегульовує процедури Банкрутства ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.

Розділ І. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Розділ ІІ. РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ БОРЖНИКА

Розділ ІІІ. САНАЦІЯ БОРЖНИКА

Розділ IV. ЛІКВІДАЦІЙНА ПРОЦЕДУРА

Розділ V. ПРОДАЖ МАЙНА В ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВІ ПРО
БАНКРУТСТВО

Розділ VI. ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО
БАНКРУТСТВО

Розділ VII. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО
БАНКРУТСТВО ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ БОРЖНИКІВ

Розділ VIII. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ІНОЗЕМНОЮ ПРОЦЕДУРОЮ БАНКРУТСТВА

КНИГА ЧЕТВЕРТА є новелою законодавства і присвячена Відновленню ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ. До прийняття зазначеного Кодексу інститут банкрутства не поширювався на фізичних осіб. Проте він існував у ХІХ, звідси виник термін «боргова яма». Неплатника-фізичну особу за векселем оголошували банкрутом і садили у в'язницю – у боргову яму.

1.3. Фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного товариства «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації»

Об'єктом кваліфікаційної роботи є Приватне акціонерне ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» «Дослідно-експериментальний завод № 20 Цивільної авіації». ПАТ»ДЕЗ № 20 ЦА» створене в 1994р.у процесі приватизації (акціонування) державного СГД «Дослідно-експериментальний завод № 20 Цивільної авіації». В 2017р. ПАТ «ДЕЗ №20 ЦА» змінило назву на ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» (табл. 1.3). Воно за типом є приватним, за організаційно- правовою формою - акціонерним СГД.

Вищим органом управління ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» є загальні збори акціонерів. Оперативне управління ним здійснюється правління (заводоуправління).

Основні відомості про ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

1. Повне найменування
ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ПРАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» «ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД № 20 ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ»
2. Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи (за наявності)
АО1№532024
3. Дата проведення державної реєстрації
05.05.1994
4. Територія (область)
Київська
5. Статутний капітал (грн)
10086481.5
6. Відсоток акцій у статутному капіталі, що належить державі
0
7. Відсоток акцій (часток, паїв) статутного капіталу, що передано до статутного капіталу державного (національного) акціонерного ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» та/або холдингової компанії
0
8. Середня кількість працівників (осіб)
21
9. Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД
28.99 Виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення, н. в. і. у.
46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
10. Органи управління СГД
Загальні збори акціонерів
11. Банки, що обслуговують ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»:
1) найменування банку (філії, відділення банку), який обслуговує ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» за поточним рахунком у національній валюті
Публічне акціонерне ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» «ТАСкомбанк»
2) МФО банку
339500
3) поточний рахунок
26002000302001
4) найменування банку (філії, відділення банку), який обслуговує ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» за поточним рахунком у іноземній валюті
Публічне акціонерне ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» «ТАСкомбанк»
5) МФО банку
339500
6) поточний рахунок
26002000302001

Джерело: www.smida.gov.ua

На ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» існують наступні підрозділи: бухгалтерія, планово-економічний відділ, технічний, виробничо-диспетчерській відділ, відділ збуту, відділ матеріально-технічного постачання, енергетичний відділ,

відділ технічного контролю, служба охорони, автотранспортне господарство, центральна заводська лабораторія, цехи №1-4, контроль діяльності ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» за рік здійснює Спостережна Рада, обрана загальними зборами акціонерів. Середня кількість працюючих станом на 01.01.2023 - 22 чол. ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не належить до будь-яких господарських об'єднань. Контрагентами СГД є ТОВ «Флексо Принт Плюс», ТОВ «Еліт-Фут», ТОВ «НПП Енергія 2000», ПП «Юлана», ТОВ «Спецформат», ПАТ «КАМЕТ». Фінансова звітність «ДЕЗ № 20 ЦА» вперше підготовлена відповідно до МСФЗ, включаючи МСБО і роз'яснення, які видає Комітет з МСБО, Інтерпретації, розроблені Комітетом з інтерпретації міжнародної фінансової звітності (КІМФО / IFRIC) або Постійним комітетом з інтерпретацій (ПКТ / SIC). ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» веде свій бухгалтерський облік відповідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-ХІ, НП(С)БО.

Фінансові звіти ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» були підготовлені на основі даних бухгалтерського обліку у відповідності з НП(С)БО з внесенням поправок і проведенням перекласифікації для цілей надання інформації відповідно до МСФЗ. Дата переходу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» на МСФЗ – 01.01.2012р. (згідно Наказу керівника №115 від 20.12.2011р.). Залишки станом на 01.01.2012р. були перераховані та перекласифіковані відповідно до МСФЗ. Підсумок балансу станом на 01.01.2012р. та станом на 31.12.2011р. (у фінансовій звітності, складеній відповідно до НП(С)БО) відрізняється на 1 тис. грн. Для складання фінансових звітів відповідно до МСФЗ 1 управлінський персонал ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» має здійснювати обачливу оцінку вартості активів, зобов'язань, доходів і витрат, руху коштів для визначення балансової вартості ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» використовує принцип історичної собівартості (за винятком основних засобів, які можуть бути переоцінені до справедливої вартості). ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» визнає доходи і витрати на основі принципу нарахування. Відповідно до облікової політики календарний рік ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» для складання фінансової звітності починається з 01.01 і закінчується 31.12.

Функціональною валютою і валютою, у якій складена дана фінансова звітність, ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» є гривня. Дані фінансової звітності ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» округлені з точністю до цілих тисяч гривень. Фінансову звітність ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» підготовлено на основі принципу безперервності діяльності СГД, виходячи з існуючих намірів і наявних фінансових ресурсів. При підготовці фінансової звітності відповідно до МСФЗ ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» використовує судження, оцінки та припущення, що впливають на застосування облікової політики, на визнання суми активів та зобов'язань, доходів та витрат, відображені у фінансовій звітності. Основою оцінок та припущень є історичний досвід та інші фактори, результати яких формують основу суджень щодо балансової вартості активів та зобов'язань. Зазначені оцінки ґрунтуються на розумінні керівництвом ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» поточних подій і фактичних результатів. Поріг суттєвості встановлено на рівні 1,000 гривень. Основним видом діяльності ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» є надання послуг з оренди. Значних придбань та відчужень за останні п'ять років не було. Основним засобом визнається актив, термін користування яким більше року і вартість якого більше 2500 грн. Знос в цілому на кінець звітного року - 65 %. До складу будівель та споруд входять також ті будівлі, які здаються в оренду та класифіковані в балансі як інвестиційна нерухомість. Основні засоби та інвестиційна нерухомість є власністю ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА», під арештом і заставою не перебувають, обмеження права на власність та використання не існує. Первісна вартість ОЗ на кінець звітного періоду - 111557 тис грн. та знос складає - 72 868 тис. грн. Залишкова вартість основних засобів на кінець звітного періоду складає 38689 тис. грн. Суттєвих змін в вартості основних засобів не відбулось. Основними проблемами діяльності є: відсутність ринків збуту; низька платоспроможність замовників, фінансування діяльності проводиться за рахунок власних обігових коштів. За 2022 роки штрафи з ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не стягувались. Укладених, але ще не виконаних договорів воно не має. Підвищення рівня рентабельності продукції та продуктивності праці є основним завданням ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА», проте воно не виділяє

кошти на дослідження та розробки. Судові справи ,стороною в яких виступає ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» , відсутні.

Засновником ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» є Київське Регіональне відділення Фонду державного майна України (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Інформація про засновників та/або учасників ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» та кількість і вартість акцій (розміру часток, паїв)

Найменування юридичної особи засновника та/або учасника	Ідентифікаційний код юридичної особи засновника та/або учасника	Місцезнаходження	Відсоток акцій (часток, паїв), які належать засновнику та/або учаснику (від загальної кількості)
Регіональне відділення Фонду державного майна України	19028107	01196 Україна 32000 Печерський м.Київ пл.Лесі Українки,1	0
Прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи	Серія, номер, дата видачі та найменування органу, який видав паспорт*		Відсоток акцій (часток, паїв), які належать засновнику та/або учаснику (від загальної кількості)
Усього			0

Джерело: www.smida.gov.ua

Значну участь у капіталі ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» (табл. 1.5) має ТОВ «АСПЕКТ ФІНАНС» (68,1%) та ПрАТ «Страхова Група «ТАС» (12.16%).

Зареєстровано дематеріалізацію 28.01.2010 р., ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» переведено на бездокументарну форму (табл. 1.6), свідоцтво № 03/10/1/10. Інформація про внутрішні ринки, на яких здійснюється торгівля цінними паперами ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»: торгівля цінними паперами ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не здійснювалась у звітному році. Інформація про зовнішні ринки, на яких здійснюється торгівля цінними паперами ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»: торгівля цінними паперами ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не здійснювалась у звітному році. Інформація щодо факту лістингу/делістингу цінних паперів ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» на фондових біржах: 20.04.2011 операційним управлінням ПФТС прийнято рішення про включення акцій простих іменних ПАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

Інформація про власників пакетів, яким належить 10 і більше відсотків акцій ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

Найменування юридичної особи	Ідентифікаційний код юридичної особи	Місцезнаходження	Кількість акцій (штук)	Від загальної кількості акцій (у відсотках)	Кількість за видами акцій
					прості іменні
ТОВ «АСПЕКТ ФІНАНС»	40935171	01032 УКРАЇНА Київська Шевченківський м.Київ вул.Симона Петлюри-30	686986002	68.109578	686986002
ПрАТ «Страхова Група «ТАС»	30115243	03062 УКРАЇНА Київська Шевченківський м.Київ пр-т Перемоги-65	122604990	12.155377	122604990
Усього			809590992	80.264955	809590992

Джерело: www.smida.gov.ua

до біржового списку ПФТС без включення до біржового реєстру. Відповідно до рішення № 2004/2011/02 від 20.04.2011 замінено свідоцтво про реєстрацію випуску акцій, змінено назву ПАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» на ПрАТ «ДЕЗ №20 ЦА».

Таблиця 1.6

Інформація про випуски акцій ПрАТ «ДЕЗ №20 ЦА

Дата реєстрації випуску	Номер свідоцтва про реєстрацію випуску	Найменування органу, що зареєстрував випуск	Міжнародний ідентифікаційний номер	Тип цінного паперу	Форма існування та форма випуску	Номінальна вартість акцій (грн.)	Кількість акцій (штук)	Загальна номінальна вартість (грн.)	Частка у статутному капіталі (%)
28.01.2010	03/10/1/10	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	UA1016291007	Акція проста бездокументарна іменна	Бездокументарні іменні	0.01	1008648150	10086481.5	100

Джерело: www.smida.gov.ua

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи викладено економічну сутність банкрутства СГД . Банкрутством є «визнана арбітражним судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як шляхом застосування ліквідаційної процедури».

Вивчення причин виникнення стану неплатоспроможності СГД дозволило зробити висновок, що банкрутство багатоліко і виділити такі його види:

1. Закономірне - неспроможність за сукупністю факторів, які свідчать про нездатність СГД вести свою господарсько-фінансову діяльність.
2. Випадкове - неспроможність, що виникла через так званий несприятливий збіг обставин.
3. Фіктивне - неспроможність, викликана навмисними діями керівників СГД зі створення стану не-платоспроможності.

Фінансова стабілізація СГД в умовах кризи передбачає: усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості, підтримку фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Напрямами оцінка фінансового стану СГД є; майновий стан, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність (оборотність), рентабельність, стан СГД на фондовому ринку.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА СГД В УМОВАХ ПАТ
«ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД №20 ЦИВІЛЬНОЇ
АВІАЦІЇ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ

2.1. Загальна оцінка фінансового стану СГД

Аналіз фінансового стану, як правило, починається з вивчення складу і структури майна (табл. 2.1). На цій стадії аналізу формується первісне уявлення про діяльність СГД, виявляються зміни у складі майна та їх джерелах. У табл.2.1 представлений аналіз активу балансу СГД за 2021 р.

Таблиця 2.1

Аналіз активу балансу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» у 2021р.

Статті	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	Темп росту, %	Структури, %
Майно, всього	349094	100	459978	100	110884	131,76	0
1. Необоротні активи	182281	52,22	182119	39,59	-162	99,91	-12,62
2. Оборотні активи	166813	47,78	277859	60,41	111046	166,57	12,62
2.1. Запаси	21931	6,28	19246	4,18	-2685	87,76	-2,10
2.2. Дебіторська заборгованість	107295	30,74	227977	49,56	120682	212,48	18,83
2.3. Поточні фінансові інвестиції							
2.4. Кошти та їх еквіваленти	1941	0,56	1638	0,36	-303	84,39	-0,20
2.5. Інші оборотні активи	35646	10,21	28998	6,30	-6648	81,35	-3,91
3. Необоротні активи та групи вибуття	120	0,03	177	0,04	57	147,50	0,00

Джерело: власні розрахунки

У 2021 році вартість майна СГД зросла на 110 884 тис. грн. чи 31,76%. Приріст зумовлений збільшенням вартості оборотних активів на 111 046 тис. грн. чи 66,57%. Водночас, вартість необоротних активів скоротилася на 162 тис. грн. чи 0,09%. Статтею оборотних активів, яка зумовила їхнє зростання, є

дебіторська заборгованість. Вона зросла на 120 862 тис. грн. чи 112,48%. Зросла також вартість витрат майбутніх періодів на 57 тис. грн. чи 47,5%. Водночас вартість запасів, коштів та їх еквівалентів скоротилася відповідно на 2685 тис. грн., 303 тис. грн. та 6648 тис. грн.

На початок періоду найбільшу питому вагу у структурі активів мали необоротні активи (52,22%), наприкінці періоду – оборотні активи (60,41%). У структурі активів найбільшу питому вагу має дебіторська заборгованість. До того ж, за рік її питома вага зросла з 30,74% до 49,56%. СГД має безнадійну заборгованість: станом на початок року 17917 тис. грн. або 18,88% від її загальної вартості, на кінець періоду 12499 тис. грн. чи 6,4%. Таким чином, динаміку та структуру активів СГД не можна визнати задовільною.

Аналіз активів СГД за 2022 р. наведено у табл.2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз активу балансу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» у 2022 р.

Статті	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	Темп росту, %	Структури, %
Майно, всього	459978	100	401621	100	-58357	87,31	0
1. Необоротні активи	182119	39,59	202643	50,46	20524	111,27	10,86
2. Оборотні активи	277859	60,41	198715	49,48	-79144	71,52	-10,93
2.1. Запаси	19246	4,18	22421	5,58	3175	116,50	1,40
2.2. Дебіторська заборгованість	227977	49,56	127035	31,63	-100942	55,72	-17,93
2.3. Поточні фінансові інвестиції							
2.4. Кошти та їх еквіваленти	1638	0,36	2078	0,52	440	126,86	0,16
2.5. Інші оборотні активи	28998	6,30	41575	10,35	12577	143,37	4,05
3. Необоротні активи та групи вибуття	177	0,04	263	0,07	86	148,59	0,03

Джерело: власні розрахунки

У 2022 р. вартість майна скоротилася на 58 357 тис. грн., досягнувши рівня 87,31% порівняно з початком року. Скорочення вартості майна обумовлено зменшенням оборотних активів на 79 144 тис. грн. (в т.ч. за

рахунок дебіторської заборгованості 100 942 тис. грн.). Вартість необоротних активів зросла на 20 524 тис. грн. чи 11,27%. Резерв сумнівних боргів скоротився на 7421 тис. грн. Таким чином, динаміку активів у 2022р. можна охарактеризувати позитивно. У результаті описаних вище змін питома вага необоротних активів зросла на 10,86%, оборотних - скоротилася на 10,93%.

У табл.2.3 виконано аналіз пасивів СГД у 2021 р.

Таблиця 2.3

Аналіз пасиву балансу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» у 2021р.

Джерела майна, всього	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	Темп росту, %	Структури, %
1. Власний капітал	349094	100	459978	100	110884	131,76	0,00
1.1. Статутний капітал	60079	17,21	49780	10,82	-10299	82,86	-6,39
1.2. Нерозподілений прибуток	6960	1,99	6960	1,51	0	100,00	-0,48
1.3. Інші джерела							
2. Позиковий капітал							
2.1. Довгострокові зобов'язання	53119	15,22	42820	9,31	-10299	80,61	-5,91
2.2. Кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання	289015	82,79	410198	89,18	121183	141,93	6,39

Джерело: власні розрахунки

У 2021р. вартість власного капіталу СГД скоротилася на 10 299 тис. грн., досягнувши рівня 82,86% початку року. Скорочення обумовлено зменшенням вартості іншого додаткового капіталу. У той же час сума позикового капіталу зросла на 121 183 тис. грн. чи 41,93%. Приріст обумовлений переважно збільшенням вартості кредиторської заборгованості та поточних зобов'язань на 118877 тис. грн. чи 41,13%. У структурі пасивів найбільшу питому вагу має позиковий капітал: початку року 82,79%, наприкінці року 89,18%. Це свідчить про високій залежності СГД від зовнішніх джерел фінансування.

У табл.2.4 виконано аналіз пасивів СГД у 2022р. У 2022р. відзначається скорочення вартості як власного (на 1571 тис. грн.), так і позикового (на 56786 тис. грн.) капіталу. Скорочення власного капіталу обумовлено отриманими

збитками у сумі 20196 тис. грн.

Таблиця 2.4

Аналіз пасиву балансу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» в 2022р.

Джерела майна, всього	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	Темп росту, %	Структури, %
1. Власний капітал	459978	100	401621	100	-58357	87,31	0,00
1.1. Статутний капітал	49780	10,82	48209	12,00	-1571	96,84	1,18
1.2. Нерозподілений прибуток	6960	1,51	6960	1,73	0	100,00	0,22
1.3. Інші джерела			-20196	-5,03	-20196		-5,03
2. Позиковий капітал	42820	9,31	61445	15,30	18625	143,50	5,99
2.1. Довгострокові зобов'язання	410198	89,18	353412	88,00	-56786	86,16	-1,18
2.2. Кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання	2306	0,50	13	0,00	-2293	0,56	-0,50

Джерело: власні розрахунки

Зменшення позикового капіталу визначило зниження кредиторської заборгованості на 54 493 тис. грн. У результаті змін, що відбулися, незначно зросла питома вага власного капіталу - на 1,18%. Таким чином, структуру капіталу слід визнати незадовільною, а його динаміку - позитивною.

Порівняння статей за активами, згрупованими за ступенем ліквідності, з поточними зобов'язаннями за пасивом, є основою аналізу ліквідності балансу. Воно передбачає групування відповідних статей активів і пасивів. Активи угруповуються таким чином: по-перше, абсолютно ліквідні активи (кошти і поточні (поточні) фінансові інвестиції; по-друге, активи, що швидко реалізуються (готова продукція, товари, дебіторська заборгованість). Їх ліквідність залежить від таких факторів: ритмічності відвантаження готової продукції, швидкості оформлення банківських документів, організації документообігу у банках, попиту продукцію, її конкурентоспроможності, платоспроможності покупців, форм розрахунків тощо. По-третє, виробничі запаси, незавершене виробництво та готова продукцію відноситься до повільно реалізованих активів. До четвертої групи відносять активи, що важко

реалізуються: основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, незавершене будівництво, довгострокова дебіторська заборгованість

Пасив балансу також поділяється на чотири групи: перша - кредити банку, терміни повернення яких настали; друга – кредиторська заборгованість за готову продукцію, товари, роботи, послуги; третя - – довгострокові кредити банку та зобов’язання; четверта - власний капітал, який постійно знаходиться у розпорядженні СГД.

2.2. Діагностика банкрутства підприємства

Ознакою ліквідності балансу є дотримання наступних нерівностей:

$$A1 > П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 < П4. \quad (2.1)$$

Оскільки кошти та їх еквіваленти не покривають найбільш термінові зобов’язання, то баланс ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не є ліквідним. Дефіцит ліквідності на початок 2021 року становить 1209 тис. грн. Дебіторська заборгованість менша за кредиторську станом на 1.01.2021 на 149924 тис. грн., на 1.01.2022 на 150817 тис. грн., на 1.01.2023 на 178820 тис. грн. (табл.2.5, 2.6).

Таблиця 2.5

Угруповання активів та пасивів балансу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» у 2021 р.

Активи	На початок року	На кінець року	Пасиви	На початок року	На кінець року	Надлишок (+), нестача (-)	
						На початок року	На кінець року
A1	1941	1638	П1	3150	100	-1209	1538
A2	142941	256975	П2	285865	407792	-142924	-150817
A3	21931	19246	П3		2306	21931	16940
A4	182281	182119	П4	60079	49780	122202	132339
Баланс	349094	459978	Баланс	349094	459978	0	0

Джерело: власні розрахунки

Індикаторами платоспроможності є такі коефіцієнти: абсолютної ліквідності; швидкої ліквідності/; поточної ліквідності. Зазначені коефіцієнти відображають співвідношення групи статей оборотних активів та поточну заборгованість СГД на даний момент часу (початок чи кінець звітний період).

Таблиця 2.6

Угруповання активів та пасивів балансу ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» у 2022 р.

Активи	На початок року	На кінець року	Пасиви	На початок року	На кінець року	Надлишок (+), нестача (-)	
						На початок року	На кінець року
A1	1638	2078	П1	100	100	1538	1978
A2	256975	174479	П2	407792	353299	-150817	-178820
A3	19246	22421	П3	2306	13	16940	22408
A4	182119	202643	П4	49780	48209	132339	154434
Баланс	459978	401621	Баланс	459978	401621	0	0

Джерело: власні розрахунки

У табл.2.7 виконано розрахунок показників ліквідності.

Коефіцієнт поточної ліквідності СГД, який змінювався в інтервалі 0,56-0,68, значно менший за норматив (2). Коефіцієнт швидкої ліквідності також виконується (0,5-0,63). Коефіцієнт абсолютної ліквідності - 0,005-0,007 не досягає нормативного значення (0,2). Звідси випливає висновок про неплатоспроможність та неліквідність балансу СГД. Стан показників фінансової стійкості можна висловити за допомогою критеріїв оцінки, що реалізуються у типах фінансової стійкості. Виділяють чотири типи фінансової стійкості [14, с.16]:

1. Абсолютна стійкість фінансового стану, якщо запаси і витрати (З) менше суми власного оборотного капіталу (ВОК) та кредитів під товарно-матеріальні цінності (КР)

$$З < ВОК + КР \quad (2.1)$$

2. Нормальна стійкість, за якої гарантується платоспроможність СГД:

$$З = ВОК + КР \quad (2.2)$$

Таблиця 2.7

Аналіз ліквідності ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

Показник	Порядок розрахунку	Розрахунок
1. Розмір власних оборотних коштів	Оборотні активи - поточні пасиви	На 1.01.2021 – (166693+120)-(288824+1239)=-123250 На 1.01.2022 – (277682+177)-(407532+20)=-129693 На 1.01.2023 – (198715+263)-(352968+20)=-154010
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи _____ Поточні пасиви	На 1.01.2021 – (166693+120)/(288824+1239)=0,58 На 1.01.2022 – (277682+177)/(407532+20)=0,68 На 1.01.2023 – (198715+263)/(352968+20)=0,56 Коефіцієнт менший за 2, значення незадовільні
3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	Оборотні активи за мінусом запасів _____ Поточні пасиви	На 1.01.2021 – (1941+142941)/(288824+1239)=0,5 На 1.01.2022 – (1638+256975)/(407532+20)=0,63 На 1.01.2023 – (2078+174479)/(352968+20)=0,5 Коефіцієнт менший за 1, значення незадовільні
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Високоліквідні активи _____ Поточні пасиви	На 1.01.2021 – 1941/(288824+1239)=0,007 На 1.01.2022 – 1638/(407532+20)=0,004 На 1.01.2023 – 2078/(352968+20)=0,006 Коефіцієнт менший за 0,2, значення незадовільні

Джерело: власні розрахунки

3. Передкризовий фінансовий стан характеризується порушенням платіжного балансу, можливість відновлення рівноваги коштів та грошових зобов'язань за рахунок залучення тимчасово вільних джерел коштів (К т.в.) відображається наступною формулою:

$$З = \text{ВОК} + \text{КР} + \text{К т.в.} \quad (2.3)$$

Фінансова нестійкість визнається припустимою за таких умов: перевищення суми виробничих запасів і готової продукції над короткостроковими кредитами банків; покриття власним оборотним капіталом незавершеного виробництва та витрат майбутніх періодів.

4. Ознаками кризового фінансового стану СГД є така нерівність:

$$З > \text{ВОК} + \text{КР} + \text{Дт.в.} \quad (2.4)$$

Запаси ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» становлять на 1.01.2021р. 21931 тис. грн., на 1.01.2022р. 19246 тис. грн., на 1.01.2023р. 22 421 тис. грн.

Джерела покриття запасів

на 1.01.2021 -123250+3150=-120100 тис. грн.

на 1.01.2022 -129693+100=-129593 тис. грн.

на 1.01.2023 -154010+100=-153 910 тис. грн.

СГД не має власних джерел покриття запасів, тому його фінансовий стан слід визнати кризовим.

Стійкість фінансового стану ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» може бути відновлена за рахунок прискорення оборотності капіталу у поточних активах через скорочення на гривню виручки від реалізації готової продукції ; обґрунтованого зменшення запасів і витрат (до нормативу); поповнення власного оборотного капіталу за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел.

У табл.2.8 проаналізовано механізм формування чистого прибутку СГД .

Формування чистого прибутку ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

Показник	Факт за 2021, тис. грн.	Факт за 2022, тис. грн.	Зміна	
			Тис. грн.	Темп росту%
1. Дохід від реалізації продукції	209292	213686	4394	102,10
2. ПДВ	34412	34914	502	101,46
3. Чистий прибуток від реалізації продукції	174880	178772	3892	102,23
4. Собівартість реалізованої продукції	176026	190389	14363	108,16
5. Валовий прибуток	-1146	-11617	-10471	1013,7
6. Інші операційні доходи	17653	129971	112318	736,25
7. Адміністративні витрати	17754	17754	0	100,00
8. Витрати збут		26	26	
9. Інші операційні витрати	27126	97557	70431	359,64
10. Фінансовий результат операційної діяльності	-28373	3017	31390	-10,63
11. Дохід від участі у капіталі				
12. Інші фінансові доходи	79		-79	0,00
13. Інші доходи	204	762	558	373,53
14. Фінансові витрати	1		-1	0,00
15. Втрати від участі у капіталі				
16. Інші витрати	19496	25441	5945	130,49
17. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	-47587	-21659	25928	45,51
18. Чистий прибуток	-47587	-21653	25934	45,50

Джерело: власні розрахунки

Діяльність СГД є збитковою. У 2022р. сума одержаних збитків склала 21653 тис. грн., що менше рівня минулого року на 25934 тис. грн. Виручка від продукції в 2022 зросла у порівнянні з рівнем минулого року на 4394 тис. грн. чи 2,1%. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла на 14363 тис. грн. чи 8,16%. Це спричинило збільшення валових збитків на 10471 тис. грн. У звітному періоді значно зросли інші операційні доходи – у 7,3 рази. Інші операційні витрати зросли в 3,6 разів, меншими темпами. Це і спричинило скорочення чистих збитків СГД

Для визначення впливу факторів на рентабельність пропонується

$$PBK = PAK * K\Phi Z = \frac{ЧП}{BP} * \frac{BP}{BA} * \frac{BA}{BK} \quad (2.5)$$

де ЧП - фінансовий результат після оподаткування;

ВР – дохід від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг;

ВА – підсумок балансу;

ВК – власний капітал;

КФЗ – коефіцієнт фінансової залежності;

РАК – рентабельність авансованого капіталу;

РВК – рентабельність власного капіталу.

Рентабельність власного капіталу залежить від таких факторів: рентабельність активів, ресурсвіддача, структури авансованого капіталу. Виділені фактори узагальнюють всі сторони фінансово-господарської діяльності СГД, його статистику та динаміку (2.9).

Таблиця 2.9

Вихідні дані для аналізу рентабельності ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» за моделлю Дюпон

Показник	Базовий рівень	Умовний показник 1	Умовний показник 2	Звітний рівень
Рентабельність продажів	-27,21	-12,1	-12,1	-12,1
Коефіцієнт фінансової залежності	9,24	9,24	9,24	8,33
Оборотність активів	0,38	0,38	0,44	0,44
Рентабельність власного капіталу, %	-95,59	-42,49	-49,19	-44,87

Джерело: власні розрахунки

Для розрахунку використовуємо спосіб ланцюгових підстановок

Оборотність активів у попередньому періоді склала $174880/459978 = 0,38$ об / рік, у звітному періоді $178772 / 401621 = 0,44$ об / рік.

Рентабельність продажів минулого періоду $-47587/174880 * 100 = -27,21\%$; звітний період $-21631/178772*100=-12,1\%$.

Коефіцієнт фінансової залежності початку року $459978/49780=9,24$; на кінець року $401621/48209 = 8,33$

Рентабельність власного капіталу минулого періоду $-47587/49780 * 100 = -95,59\%$; звітний період $-21631/48209*100=-44,87\%$.

Вплив рентабельності продажів становив:

$$-42,49 - (-95,59) = 53,1\%$$

Вплив оборотності становив:

$$-49,19 - (-42,49) = -6,7\%$$

Вплив коефіцієнта фінансової залежності:

$$-44,87 - (-49,19) = 4,32\%$$

Сумарний вплив становив 51,13%.

Найбільший вплив на скорочення збитковості власного капіталу зробило скорочення збитковості продажів. Уповільнення оборотності активів збільшило збитковість на 6,7%, а зростання коефіцієнта фінансової залежності сприяло її зниженню.

На 1.01.2021 дефіцит високоліквідних активів становив 286695 тис. грн., на 1.01.2022 – 405293 тис. грн., на 1.01.2023 – 350241 тис. грн.

Розрахований коефіцієнт покриття або коефіцієнт поточної ліквідності менше 1,5.

Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом для даного СГД негативний, так як СГД не має власних оборотних коштів.

У 2021-2022 роках. він мав негативне значення і становив відповідно 0,08 і 0,09.

Значення коефіцієнта Бівера підтверджують надкритичну неплатоспроможність СГД.

Основними причинами, що призвели СГД до стану банкрутства, є:

- збиткова робота;
- наявність простроченої безнадійної дебіторської заборгованості;
- низька оборотність активів та капіталу;
- наявність великого рівня кредиторської заборгованості за внутрішніми розрахунками.

2.3. Шляхи попередження банкрутства підприємства в умовах ПАТ «Дослідно-експериментальний завод №20 Цивільної авіації»

Одним із шляхів виходу СГД з кризи є реструктуризація активів та зобов'язань ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» у процесі санації. Санація СГД проводиться у трьох основних випадках:

- до порушення кредиторами справи про банкрутство, якщо ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» в спробі виходу з кризового стану вдається до зовнішньої допомоги за своєю ініціативою;

- ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» може звернутись до арбітражного суду із заявою про своє банкрутство, пропонуючи умови санації;

- у разі прийняття рішення про проведення санації арбітражний суд виносить пропозиції для задоволення вимог кредиторів до боржника і погашення ним зобов'язання перед бюджетом.

Ініційована самим СГД до порушення кредиторами справи про його банкрутство має форму санації. У цьому випадку вона носить випереджувальний характер, повністю узгоджується з цілями та інтересами СГД, підпорядкована завданням антикризового його управління та поєднується з здійснюваними заходами внутрішньої фінансового урегулювання.

Ініційована ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» санація представляє складний і в багатьох відношеннях потребує ефективного фінансового управління на всіх стадіях його здійснення за такими основними етапами:

1. Прийняття рішення щодо санації приймається СГД на початковому етапі управління на основі результатів діагностики банкрутства та моніторингу здійснення заходів щодо внутрішньої фінансового урегулювання приймається принципове рішення про проведення санації.

2. За результатами об'єктивної оцінки така перспектива є, тому концепція санації відображає ідеологію здійснення передбачуваної санації, враховуючи її майбутні напрямки та форми. Здійснення санації СГД може носити оборонну та наступальну концепції. Оборонна - спрямована на скорочення обсягів

операційної та інвестиційної діяльності СГД та збалансованість грошових потоків. Ця концепція передбачає залучення зовнішньої фінансової допомоги для відповідної реструктуризації СГД, в процесі якої воно позбавляється від низки виробничих структурних підрозділів, незавершених реальних інвестицій та інших видів активів з метою фінансового урегулювання.

3. Концепції санації СГД передбачає її здійснення такими шляхами:

- рефінансування боргу - усуненні його неплатоспроможності, якщо його кризовий стан ідентифікований як тимчасовий і не носить катастрофічного характеру, яке не змінює статусу юридичної особи санованого СГД.

- реструктуризація ґрунтується на зміні статусу юридичної особи санованого СГД .

4. Пропозиції щодо санації ПрАТ «ДЕЗ № 20» зводяться до такого: отримання дотацій та субвенцій за рахунок бюджетних коштів з огляду на пріоритетність значення СГД для національно економіки; вжиття сукупності антимонопольних заходів; підвищення ефективності управління державним майном.

5. Державне пільгове кредитування. ПрАТ «ДЕЗ № 20» має здійснюватися за відповідною групою з огляду на зворотний характер наданих фінансових ресурсів і пільговий режим кредитування порівняно з умовами фінансового ринку;

6. Державна гарантія комерційним банкам за кредитами, що видаються ПрАТ «ДЕЗ № 20».

7. Цільове банківське кредитування ПрАТ «ДЕЗ № 20» після ретельного аудиту останнього для уникнення ризику неповернення кредиту.

8. Переведення боргу ПрАТ «ДЕЗ № 20» на іншу юридичну особу на основі спеціального договору за умови обов'язкової згоди кредитора, у противному випадку ПрАТ «ДЕЗ № 20» не може використовувати цю форму санації через односторонню зміну узгоджених умов кредитного договору) .

9. У разі згоди кредитора на переведення боргу ПрАТ «ДЕЗ № 20» новий боржник має право висувати проти вимог кредитора всі заперечення, засновані

на договірних відносинах між кредитором і першим ПрАТ «ДЕЗ № 20»;

Такий підхід дозволяє застосовувати для оцінки ефективності санації ті ж

Мета санації вважається досягнутою, якщо вдалося за допомогою реорганізаційних заходів нормалізувати господарську діяльність і уникнути оголошення СГД -боржника банкрутом з подальшою його ліквідацією.

У практиці управління фінансами існує безліч моделей виводу СГД з кризового стану. Пропонований проект передбачає наступні напрямки виходу СГД з кризового стану.

Таким чином, за стратегічним механізмом фінансового урегулювання СГД можна зробити такі основні висновки:

1. Період безкризового ідентифікується періодом відповідності темпів приросту обсягу реалізації продукції їх значенням, розрахованим за моделлю сталого економічного зростання. Будь-яке відхилення від розрахункових значень цього показника призводить до втрати ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» стану фінансової рівноваги.

2. Економічне зростання ПрАТ «ДЕЗ № 20» характеризується наступними основними параметрами: рентабельністю реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг; коефіцієнтом капіталізації чистого прибутку, що відображає політику розподілу прибутку; коефіцієнтом фінансового левериджу, що відображає принципи формування структури капіталу, коефіцієнтом левериджу активів, що відображає політику їх фінансування активів; політикою формування складу активів (відображуваної коефіцієнтом оборотності активів), Зміна будь-яких перелічених параметрів фінансової стратегії СГД є важелем впливу на темпи економічного розвитку за критерієм досягнення фінансової рівноваги.

3. Усі параметри моделі сталого економічного зростання мінливі в часі та з метою забезпечення фінансової рівноваги СГД мають уточнюватися з урахуванням внутрішніх умов розвитку та інших факторів зовнішнього середовища, зміни кон'юнктури товарного та фінансового ринків тощо. У процесі антикризового управління у параметри фінансової стратегії СГД вносяться необхідні корективи, що визначають можливі темпи приросту обсягу

реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг.

Мета фінансового урегулювання досягається за умови прискорення темпів сталого економічного зростання СГД, що забезпечує відповідне збільшення його ринкової вартості в довгостроковій перспективі. Методи антикризового управління мають широкий діапазон резервів фінансового урегулювання СГД за рахунок використання її внутрішніх механізмів.

У системі стабілізаційних заходів, вкладених у виведення СГД з кризового фінансового стану, найважливішою є санація, яка являє собою систему заходів щодо фінансового оздоровлення СГД, залучення допомоги побічних юридичних або фізичних осіб і цілеспрямованих на упередження оголошення СГД - боржника банкрутом та його ліквідації. Санація СГД має значний економічний потенціал в умовах ринкової економіки і є важливим інструментом регулювання структурних змін, що визначає її найдієвішим механізмом фінансового урегулювання СГД.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи дано оцінку фінансового стану ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

У 2021 році вартість майна СГД зросла на 110 884 тис. грн. чи 31,76%. Приріст обумовлений збільшенням вартості оборотних активів. Водночас, вартість необоротних активів скоротилася на 162 тис. грн. чи 0,09%. Статтею оборотних активів, яка зумовила їхнє зростання, є дебіторська заборгованість. Вона зросла на 120 862 тис. грн. чи 112,48%. Зросла також вартість видатків майбутніх періодів на 57 тис. грн. чи 47,5%. Водночас вартість запасів, коштів та їх еквівалентів скоротилася відповідно на 2685 тис. грн., 303 тис. грн. та 6648 тис. грн. На початок періоду найбільшу питому вагу у структурі активів мали необоротні активи (52,22%), наприкінці періоду – оборотні активи (60,41%).

У структурі активів найбільшу питому вагу має дебіторська заборгованість. До того ж, за рік її питома вага зросла з 30,74% до 49,56%. ПрАТ

«ДЕЗ № 20 ЦА» має безнадійну заборгованість: станом на початок року 17917 тис. грн. або 18,88% від її загальної вартості, на кінець періоду 12499 тис. грн. чи 6,4%. Динаміку та структуру активів СГД у 2021р. не можна визнати задовільною.

У 2022 р. вартість майна скоротилася на 58357 тис. грн., досягнувши рівня 87,31% порівняно з початком року. Скорочення вартості майна обумовлено зменшенням оборотних активів на 79 144 тис. грн. (в т.ч. за рахунок дебіторської заборгованості 100 942 тис. грн.). Вартість необоротних активів зросла на 20 524 тис. грн. чи 11,27%. Резерв сумнівних боргів скоротився на 7421 тис. грн. Динаміку активів у 2022р. можна охарактеризувати позитивно.

У 2021р. вартість власного капіталу СГД скоротилася на 10 299 тис. грн., досягнувши рівня 82,86% початку року. Скорочення обумовлено зменшенням вартості іншого додаткового капіталу. У той же час сума позикового капіталу зросла на 121 183 тис. грн. чи 41,93%. Приріст зумовлений переважно збільшенням вартості кредиторської заборгованості та поточних зобов'язань на 118877 тис. грн. чи 41.13%. У структурі пасивів найбільшу питому вагу має позиковий капітал: початку року 82,79%, наприкінці року 89,18%. Це свідчить про високій залежності СГД від зовнішніх джерел фінансування.

У 2022р. зазначається скорочення вартості як власного (на 1571 тис. грн.), і позикового (на 56786 тис. грн.) капіталу. Скорочення власного капіталу обумовлено отриманими збитками у сумі 20196 тис. грн. Зменшення позикового капіталу визначило зниження кредиторської заборгованості на 54 493 тис. грн. У результаті змін, що відбулися, не-значно зросла питома вага власного капіталу – на 1,18%. Структуру капіталу слід визнати незадовільною, а його динаміку - позитивною.

Баланс СГД не є ліквідним, оскільки дефіцит коштів на покриття найбільш термінових зобов'язань на початок 2021 року становить 1209 тис. грн. Дебіторська заборгованість менша за кредиторську станом на 1.01.2021 на 149924 тис. грн., на 1.01.2022 на 150817 тис. грн., на 1.01.2023 на 178820 тис.

грн.

Коефіцієнт поточної ліквідності СГД , який змінювався в інтервалі 0,56-0,68, значно менший за норматив (2). Коефіцієнт швидкої ліквідності також не виконується (0,5-0,63). Коефіцієнт абсолютної ліквідності - 0,005-0,007 не досягає нормативного значення (0,2).

ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не має власних джерел покриття запасів, тому його фінансовий стан слід визнати кризовим. Діяльність СГД є збитковою. У 2022р. сума одержаних збитків склала 21653 тис. грн., що менше рівня минулого року на 25934 тис. грн. Виручка від продукції в 2022г. зріс у порівнянні з рівнем минулого року на 4394 тис. грн. чи 2,1%. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла на 14363 тис. грн. чи 8,16%.

Це спричинило збільшення валових збитків на 10471 тис. грн. У звітному періоді значно зросли інші операційні доходи - у 7,3 рази. Інші операційні витрати зросли у 3,6 разів, меншими темпами. Це і спричинило скорочення чистих збитків СГД .

Найбільший вплив на скорочення збитковості власного капіталу зробило скорочення збитковості продажів. Уповільнення оборотності активів збільшило збитковість на 6,7%, а зростання коефіцієнта фінансової залежності сприяло її зниженню.

Основними причинами, що призвели ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» до стану банкрутства, є: збиткова робота; наявність простроченої безнадійної дебіторської заборгованості; низька оборотність активів та капіталу: наявність великого рівня кредиторської заборгованості за внутрішніми розрахунками.

ВИСНОВКИ

На підставі проведених у кваліфікаційній роботі досліджень, можна дійти таких висновків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи викладено економічну сутність банкрутства СГД . Банкрутством є «визнана арбітражним судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як шляхом застосування ліквідаційної процедури».

Вивчення причин виникнення стану неплатоспроможності СГД дозволило зробити висновок, що банкрутство багатоліко і виділити такі його види:

1. Закономірне - неспроможність за сукупністю факторів, які свідчать про нездатність СГД вести свою господарсько-фінансову діяльність.
2. Випадкове - неспроможність, що виникла через так званий несприятливий збіг обставин.
3. Фіктивне - неспроможність, викликана навмисними діями керівників СГД зі створення стану не-платоспроможності.

Фінансова стабілізація СГД в умовах кризи передбачає: усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості, підтримку фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Напрямами оцінка фінансового стану СГД є; майновий стан, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність (оборотність), У другому розділі кваліфікаційної роботи дано оцінку фінансового стану ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА»

У 2021 році вартість майна СГД зросла на 110 884 тис. грн. чи 31,76%. Приріст обумовлений збільшенням вартості оборотних активів. Водночас, вартість необоротних активів скоротилася на 162 тис. грн. чи 0,09%. Статтею оборотних активів, яка зумовила їхнє зростання, є дебіторська заборгованість. Вона зросла на 120 862 тис. грн. чи 112,48%. Зросла також вартість видатків майбутніх періодів на 57 тис. грн. чи 47,5%. Водночас вартість запасів, коштів

та їх еквівалентів скоротилася відповідно на 2685 тис. грн., 303 тис. грн. та 6648 тис. грн. На початок періоду найбільшу питому вагу у структурі активів мали необоротні активи (52,22%), наприкінці періоду – оборотні активи (60,41%).

У структурі активів найбільшу питому вагу має дебіторська заборгованість. До того ж, за рік її питома вага зросла з 30,74% до 49,56%. ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» має безнадійну заборгованість: станом на початок року 17917 тис. грн. або 18,88% від її загальної вартості, на кінець періоду 12499 тис. грн. чи 6,4%. Динаміку та структуру активів СГД у 2021р. не можна визнати задовільною.

У 2022 р. вартість майна скоротилася на 58357 тис. грн., досягнувши рівня 87,31% порівняно з початком року. Скорочення вартості майна обумовлено зменшенням оборотних активів на 79 144 тис. грн. (в т.ч. за рахунок дебіторської заборгованості 100 942 тис. грн.). Вартість необоротних активів зросла на 20 524 тис. грн. чи 11,27%. Резерв сумнівних боргів скоротився на 7421 тис. грн. Динаміку активів у 2022р. можна охарактеризувати позитивно.

У 2021р. вартість власного капіталу СГД скоротилася на 10 299 тис. грн., досягнувши рівня 82,86% початку року. Скорочення обумовлено зменшенням вартості іншого додаткового капіталу. У той же час сума позикового капіталу зросла на 121 183 тис. грн. чи 41,93%. Приріст зумовлений переважно збільшенням вартості кредиторської заборгованості та поточних зобов'язань на 118877 тис. грн. чи 41.13%. У структурі пасивів найбільшу питому вагу має позиковий капітал: початку року 82,79%, наприкінці року 89,18%. Це свідчить про високій залежності СГД від зовнішніх джерел фінансування.

У 2022р. зазначається скорочення вартості як власного (на 1571 тис. грн.), і позикового (на 56786 тис. грн.) капіталу. Скорочення власного капіталу обумовлено отриманими збитками у сумі 20196 тис. грн. Зменшення позикового капіталу визначило зниження кредиторської заборгованості на 54 493 тис. грн. У результаті змін, що відбулися, не-значно зросла питома вага власного капіталу – на 1,18%. Структуру капіталу слід визнати незадовільною,

а його динаміку - позитивною.

Баланс СГД не є ліквідним, оскільки дефіцит коштів на покриття найбільш термінових зобов'язань на початок 2021 року становить 1209 тис. грн. Дебіторська заборгованість менша за кредиторську станом на 1.01.2021 на 149924 тис. грн., на 1.01.2022 на 150817 тис. грн., на 1.01.2023 на 178820 тис. грн.

Коефіцієнт поточної ліквідності СГД, який змінювався в інтервалі 0,56-0,68, значно менший за норматив (2). Коефіцієнт швидкої ліквідності також не виконується (0,5-0,63). Коефіцієнт абсолютної ліквідності - 0,005-0,007 не досягає нормативного значення (0,2).

ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» не має власних джерел покриття запасів, тому його фінансовий стан слід визнати кризовим. Діяльність СГД є збитковою. У 2022р. сума одержаних збитків склала 21653 тис. грн., що менше рівня минулого року на 25934 тис. грн. Виручка від продукції в 2022г. зріс у порівнянні з рівнем минулого року на 4394 тис. грн. чи 2,1%. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла на 14363 тис. грн. чи 8,16%.

Це спричинило збільшення валових збитків на 10471 тис. грн. У звітному періоді значно зросли інші операційні доходи - у 7,3 рази. Інші операційні витрати зросли у 3,6 разів, меншими темпами. Це і спричинило скорочення чистих збитків СГД.

Найбільший вплив на скорочення збитковості власного капіталу зробило скорочення збитковості продажів. Уповільнення оборотності активів збільшило збитковість на 6,7%, а зростання коефіцієнта фінансової залежності сприяло її зниженню.

Основними причинами, що призвели ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА» до стану банкрутства, є: збиткова робота; наявність простроченої безнадійної дебіторської заборгованості; низька оборотність активів та капіталу; наявність великого рівня кредиторської заборгованості за внутрішніми розрахунками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Н. В., Прокопенко М. В. Методологічні та теоретичні основи оцінювання ймовірності банкрутства СГД ДП "УКРАЕРОРУХ". *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 5(2). С. 5-9.
2. Артамонова Н. С. Економіко-правова підтримка процесу запобігання банкрутству та ліквідації суб'єктів господарювання. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 2(1). С. 9-12.
3. Белікова Т. В., Воробйова А. А. Еволюція законодавства про банкрутство в Україні. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 54-59.
4. Будяченко О. М. Актуальні питання визначення складу суб'єктів кримінальної відповідальності за доведення до банкрутства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Юридичні науки*. 2021. № 12. С. 74-78.
5. Буркова Л. А. Оцінка ймовірності настання банкрутства підприємств металургійної галузі як складова визначення їх інвестиційної привабливості. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 34-39.
6. Бутирська І. А. Банкрутство фізичних осіб: проблеми теорії та практики. *Економіка та право*. 2021. № 1. С. 89-95.
7. Бутирський А. А., Ніколенко Л. М. Виплата винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство: теоретичні і практичні проблеми. *Економіка та право*. 2021. № 2. С. 25-32.
8. Гайденко С. М., Волгіна Н. О., Панова О. Д., Юр'єва С. Ю. Оцінка моделей прогнозування банкрутства підприємств готельного бізнесу в умовах цифровізації економіки. *Економіка та держава*. 2022. № 6. С. 92-100.
9. Губанова І. В. Особливості моделювання ймовірності банкрутства за допомогою дискримінантних моделей та їх застосування в судовій економічній експертизі. *Бізнес Інформ*. 2021. № 2. С. 88-93.
10. Гурин М. О. Процесуальна форма розгляду справ про визнання правочинів боржника недійсними у справі про банкрутство. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2022. Вип. 69. С. 185-188.

11. Гурин М. О. Строки, що застосовуються під час визнання правочинів боржника недійсними у процедурі банкрутства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2022. Вип. 70. С. 219-223.*

12. Добровольська О. В., Рондова М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану СГД. *Агросвіт. 2021. № 20. С. 40-45.*

13. Домінова І. В., Кисіль Т. М. Прогнозування оцінки ймовірності банкрутств банківських установ на основі адаптованої нормативно-індексної моделі. *Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_54*

14. Дутка В. В. Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство. *Економіка та право. 2021. № 1. С. 96-101.*

15. Ємельянов О. Ю. Методи оцінювання та напрями зниження схильності підприємств до банкрутства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. 2022. № 11. С. 48-54.*

16. Задохайло Д. В., Швидка Т. І., Резнікова В. В. Політико-правовий зв'язок інститутів забезпечення економічної конкуренції та банкрутства в системі господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2023. Вип. 75(3). С. 227-233.*

17. Керімов О. П. Аналіз факторів банкрутства великих підприємств України. *Фінанси України. 2022. № 3. С. 76-87.*

18. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України № 2597-VIII від 18.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/ed20181018#n9>

19. Коцераба Н. В. Методика прогнозування потенційного банкрутства СГД. *Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 9. С. 39-50.*

20. Коцераба Н. В., Лобачева І. Ф. Теоретичні засади аналізу банкрутства СГД . *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 4. С. 52-59.
21. Лазаренко В. В. Доведення до банкрутства окремих суб'єктів господарської діяльності: поняття та правове регулювання. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2021. Вип. 89. С. 115-123.
22. Малій О. Г., Рієка Т. Ю. Прогнозування фінансового стану СГД та діагностика банкрутства. *Креативний простір*. 2023. № 11. С. 55-57.
23. Мартинов А. А., Мартинова Л. В., Сташевська І. В. Нормативно-правове регулювання процедури банкрутства в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 4. С. 18-23.
24. Минчинська І. В. Напрями запобігання банкрутству підприємств у системі державного антикризового регулювання економіки України. *Економіка та держава*. 2021. № 9. С. 87-93.
25. Міньковський С. В., Чипиженко Є. В. Питання конкуренції норм Кодексу України з процедур банкрутства та Закону України "Про виконавче провадження" у справах про неплатоспроможність фізичних осіб. *Економіка та право*. 2021. № 4. С. 32-38.
26. Набатова Ю. О., Гурська Н. В. Оцінка фінансової діяльності СГД : розробка заходів щодо покращення стану та запобігання можливості банкрутства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2021. № 12(3). С. 53-59.
27. Нусінов В. Я., Буркова Л. А. Оцінювання ймовірності настання банкрутства підприємств з урахуванням горизонту прогнозування. *Агросвіт*. 2021. № 7-8. С. 18-25.
28. Нусінов В. Я., Буркова Л. А. Розробка матриць якісного оцінювання ймовірності початку процедури банкрутства підприємств на підставі кількісних методів розрахунків. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 12-17.

29. Нусінов В. Я., Олюха В. Г., Буркова Л. А., Шепелюк В. А. Запобігання банкрутству підприємств як складова сталого розвитку. *Економіка та право*. 2021. № 4. С. 18-31.

30. Палковський Є. С. Методологія проведення судово-економічної експертизи з питань виявлення ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 674-678.

31. Панченко В. В. Транскордонні банкрутства в Україні: організаційно-правові питання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 56-60.

32. Панченко В. В. Організаційно-правові аспекти розгляду справ про транскордонні банкрутства з множинними провадженнями. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 72(1). С. 150-154.

33. Петик Л. О., Пісяк М. З. Методологічні підходи до діагностики та оцінювання ймовірності банкрутства підприємств. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 10(1). С. 22-26.

34. Петик Л. О., Клепанчук О. Ю., Корень Д. О. Моніторинг фінансової неплатоспроможності та ймовірності банкрутства. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 237-242.

35. Поєдинок В. В., Коваленко І. В. Відповідальність директорів у процедурах неспроможності (банкрутства) за законодавством ЄС та окремих держав-членів ЄС. *Економіка та право*. 2021. № 1. С. 48-60.

36. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності СГД та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: наказ Міністерства економіки від 19.01.2006 № 14 (зі змінами № 1361 від 26.10.2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>

37. Романюк М. В., Ткаченко С. А. Аналіз моделей оцінки ймовірності банкрутства СГД . *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки.* 2021. № 6(2). С. 101-108.
38. Сова О. Ю., Морозов Є. Ю. Стратегії запобігання банкрутству підприємств у контексті ризик-менеджменту. *Проблеми економіки.* 2021. № 1. С. 91-97.
39. Сур Ю. В. Діагностика фінансової кризи на підприємстві та попередження банкрутства (на прикладі АТ "Українські енергетичні машини"). *Соціально-гуманітарний вісник.* 2023. Вип. 41. С. 9-11.
40. Шаповалов Р. А. Межі компетенції судового експерта-економіста при документальному підтвердженні розміру збитків у справах, пов'язаних з банкрутством підприємств. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2021. № 2. С. 544-548.
41. Ярова Н. В., Воркунова О. В. Моніторинг вірогідності виникнення банкрутства як основа інноваційного розвитку підприємств портового господарства. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті.* 2022. Вип. 1. С. 5-19.